

Henryk Duda,
Lublin - Zamość
henryk.duda@pwsz zamosc.pl
Władysława Książek-Bryłowa
Lublin
wbaryla@poczta.fm

Język polski. Historia – współczesność VIII Spotkania Lubelskich Językoznawców, Zamość – Lublin, 7-8 maja 2009 r.

W dniach 7-8 maja 2009 r. odbyła się w Zamościu i w Lublinie konferencja naukowa „Język Polski. Współczesność – historia”. Była to już ósma konferencja z cyklu „Spotkania Lubelskich Językoznawców”. Choć w zamierzeniu organizatorów cyklu miały to być spotkania językoznawców z Lublina, od początku odstępowali oni od tej zasady, bądź to zapraszając do udziału językoznawców z innych ośrodków uniwersyteckich, bądź włączając do organizacji instytucje naukowe spoza Lublina. Współorganizatorem ostatniej konferencji był, obok dwu lubelskich instytucji – Zakładu Historii Języka Polskiego i Dialektologii UMCS oraz Katedry Języka Polskiego KUL, Instytut Humanistyczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Zamościu. Wśród powodów organizacji „Spotkań Lubelskich Językoznawców” w Zamościu prof. Władysław Makarski, kierownik Katedry Języka Polskiego KUL w Lublinie oraz kierownik polonistyki w PWSZ w Zamościu wymienia związek personalny wielu referentów z Zamościem (łączą pracę w uczelniach lubelskich z pracą w PWSZ w Zamościu, bądź łączą ich z Zamościem więzy rodzinne i sentyment do regionu), obecność zamojskiej problematyki w badaniach naukowych uczestników konferencji, a także chęć przedstawienia słuchaczom zamojskiej PWSZ interesujących zagadnień badawczych związanych z językiem. „Pragniemy, by studenci zorientowali się, jak bogate i atrakcyjne jest to pole badawcze i jak ciekawy jest język polski; jak można interesować się nim jako narzędziem, za pomocą którego tworzy się teksty i opisuje rzeczywistość.”¹

Pierwszy, zamojski dzień obrad otworzył Rektor PWSZ w Zamościu, prof. dr hab.

¹ *Wywiad z profesorem Władysławem Makarskim, „Skafander” [Pismo studenckie; PWSZ Zamość] 2009, nr 2, s. 6.*

Waldemar Martyn. Witając uczestników konferencji, prof. Martyn wyraził nadzieję, że dzięki tej inicjatywie Zamość zaistnieje na mapie językoznawstwa polskiego. Tego dnia wygłoszono 11 referatów. Ze względu na problematykę można je podzielić na dwie grupy. Konferencję otworzyły referaty związane z Zamościem i Zamojszczyzną. Potem przyszła kolej na referaty o różnorodnej tematyce, choć nie dowolnej – dobierając je, organizatorzy mieli na względzie młodzież szkół średnich i zamojskie środowisko nauczycielskie.

Jako pierwsza wystąpiła prof. Halina Wiśniewska z UMCS, która w erudycyjnym referacie pt. „Bilingwizm łańcisko-polski w Zamościu (1593-1784)” omówiła dwujęzyczność Zamościan, w szczególności zaś kwestię bilingwizmu wśród profesorów Akademii Zamojskiej. Następnie prof. Władysław Makarski (KUL / PWSZ w Zamościu) przedstawił referat pt. „Z dziejów mapy osadniczo-nazewniczej Zamojszczyzny. Najdawniejszy stan jej onimii (X-XI wiek)”, omawiając najstarsze ośrodki osadnicze na tym terytorium oraz związane z nimi nazewnictwo miejscowe. Problematyce onomastycznej poświęcił swoje wystąpienie także dr Mariusz Koper (KUL), który w referacie „O nazwie miejscowej *Wierszczyca* w powiecie tomaszowskim” podjął próbę wyjaśnienia genezy tej nazwy.

Trzy następne referaty związane są z podzamojską wsią. Najpierw prof. Halina Pelcowa (UMCS), pochodząca z Zamościa, przedstawiła referat pt. „Ziemia Zamojska – słowo i pamięć”, w którym podkreśliła rangę badań nad językiem i przeszłością „małych ojczyzn”. Następnie mgr Katarzyna Wołoszyn (UMCS) przedstawiła interesujący referat pt. „Wojna w świetle historii mówionej (na przykładzie wypowiedzi mieszkańców podzamojskich wsi)”. Choć referentka nawiązywała do badań dialektologicznych, zasadniczo był to referat z zakresu historii, wpisujący się w badania tzw. historii oralnej, nurt badań historycznych intensywnie rozwijany w Polsce w ostatnich latach. Zamojską problematykę zakończył referat profesora Feliksa Czyżewskiego (UMCS / PWSZ Zamość) pt. „Kilka uwag o gwarach Zamojszczyzny”.

W południowej części dnia zamojskiego znalazły się referaty wybrane przez organizatorów z myślą o szkole. Wybrano je ze względu na obecność omawianych zagadnień w programach nauczania, ich wartość metodyczną albo interesującą dla licealistów problematykę. Tę część obrad otworzył dr Zygmunt Gałecki (KUL) referatem pt. „Trudne nazwy w słowniku «Nazwy miejscowe Polski»”. Trudne, znaczy tu, nie tyle trudne dla użytkowników tych nazw (pochodzenie, odmiana), co raczej trudne dla autorów słownika, objaśnione niepoprawnie, bez uwzględnienia kontekstu lokalnego oraz ogólnosłowiańskiego. Dodajmy, że wśród omówionych nazw znalazły się także nazwy ze wschodniej Polski. Następnie dr Cecylia Galilej (KUL / PWSZ Zamość) omówiła kategorię „czasu w «Sielankach» Szymona Szymonowica” (z Zamościem łączy ten referat osoba poety, profesora Akademii Zamojskiej i patrona Państwowej Wyższej Szkoły Za-

wodowej w Zamościu). Dr Natalia Sosnowska w swoim referacie zajęła się natomiast „*aniolami i demonami* w powieściach fantasy i słownikach języka polskiego”. „*Głupotę, obsesję, paranoję, czyli zazdrość* w skojarzeniach licealistów”, opierając się na danych lingwistycznych, omówiła profesor Małgorzata Karwatowska (UMCS / PWSZ Chełm). Dzień zamojski zakończyło wystąpienie dr Katarzyny Sobstyl (UMCS) pt. „Profilowanie pojęć *samotność* i *samotny* w języku Adama Mickiewicza”. Dodajmy na koniec, że sprawozdanie z tej części obrad ukazało się już w piśmie studentów PWSZ w Zamościu pt. „Skafander” (2009, nr 2, s. 4-5).

Drugiego dnia obrady odbywały się w Lublinie, w gmachu humanistyki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Wygłoszono aż 19 referatów poświęconych różnym zagadnieniom lingwistycznym. Obrady otworzył referat prof. Teresy Skubalanki „Językowe problemy antropomorfizacji”, którego autorka przedstawiła liczne aspekty zjawiska, bogato dokumentując je przykładami z wielu odmian języka, przede wszystkim jednak – co było największą zaletą tego wystąpienia – z literatury. Częściowo tej samej problematyce poświęcony był jeszcze referat Beaty Jarosz (doktorantka z UMCS) „Antropocentryzm i animizacja w leksyce profesjonalnej dziennikarzy”.

W dalszej części obrad „Profile kognitywne synonimów” przedstawiła dr Dorota Filar (UMCS), a mgr Karolina Szcześniak (również UMCS) zajęła się „humorem w felietonistyce Andrzeja Żuławskiego”. Jedyny w trakcie konferencji referat poświęcony językowi dzieci („Siła dziecięcej argumentacji”) przedstawiła prof. Barbara Boniecka (UMCS). Dr Marta Bakalarczyk-Nowosad (UMCS) zajęła się problematyką aksjologiczną w referacie pt. „Wartościowanie ilościowe a norma społeczna”. Jedyny na konferencji referat poświęcony kwestiom fonologicznym („Fonologiczna interpretacja gwarowych form typu *liter* ‘litr’, *wiater* ‘wiatr’”) przedstawił dr Henryk Duda (KUL / PWSZ Zamość). Autor wskazywał na konieczność uwzględnienia w dydaktyce polonistycznej i w badaniach lingwistycznych osiągnięć nowszych szkół lingwistycznych.

Następną grupę stanowiły referaty poświęcone nauczaniu języka polskiego jako obcego oraz kontaktom językowym. Dr Anna Trębska-Kerntopf (UMCS) w kontekście glottodydaktycznym o „antonimach w aforyzmach”, a dr Agnieszka Karolczuk (KUL) o „funkcjonalności opisu składni dla potrzeb glottodydaktycznych”. Natomiast dr Agata Małycka (UMCS) przedstawiła wyniki badań nad „zapożyczeniami rosyjskimi i angielskimi w języku młodzieży ze Wschodu”, a mgr Zofia Rogowska „osobliwości językowe uczniów z Gródka Podolskiego”.

Ogromne zainteresowanie i dyskusję wzbudził referat prof. Marii Wojtak pt. „«Hakuna matata», czyli o roli barbaryzmów we współczesnych wypowiedziach prasowych”. Jeden z nielicznych referatów z zagadnień polszczyzny historycznej przedstawił dr hab. Leszek Tympiakin z UMCS („Nazwy elementów rynsztunku żołnierskiego w testamentach

przemyskich z XVII wieku”), natomiast „nazewnictwo z zakresu kultury duchowej wsi w opracowaniach gwarowych” omówiła mgr Katarzyna Czubacka (UMCS).

VIII Spotkania Lubelskich Językoznawców nie obfitowały, jak to się zdarzało w poprzednich latach, w referaty poświęcone gatunkom mowy. Referaty z tego zakresu wygłosiły mgr Urszula Furtak z UMCS („Współczesne modyfikacje wniosku jako gatunku urzędowego”) oraz mgr Anna Majewska-Wójcik (KUL), która omówiła internetowy *post* jako gatunek. Z zagadnieniami języka w internecie związany był także referat mgr Anety Piorun (UMCS) pt. „Sposoby redagowania nagłówków internetowych”. Jedyne referat z zakresu translatoologii, lecz także stylistyki i w pewnej mierze również polszczyzny historycznej („Psalmy króla Dawida» w ujęciu Bohdana Drozdowskiego”) przedstawiła dr Małgorzata Nowak (KUL).

Część naukową konferencji zakończył referat dra Pawła Nowaka (UMCS) i dra Rafała Zimnego (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) „Język polski w polityce po 1989 r. z perspektywy nowej leksykografii – o «Słowniku polszczyzny politycznej» PWN”, prezentujący zarówno interesujący materiał leksykalny jak i metody jego opisu.

Obrady podsumował dr Henryk Duda, który przypomniał, że VIII Spotkania Lubelskich Językoznawców odbyły się w 10 lat po pierwszej konferencji z tego cyklu. Owocem ich jest siedem tomów z serii „Język polski. Współczesność. Historia” wydawanej naprzemiennie przez Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej oraz Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. We wszystkich konferencjach z tego cyklu brali udział nie tylko językoznawcy lubelscy, lecz także ich goście. Wśród uczestników obrad byli językoznawcy z najstarszego pokolenia, uczeni zasłużeni dla rozwoju językoznawstwa polskiego, oraz przedstawiciele pokolenia najmłodszego, magistranci i doktoranci uczelni lubelskich. Wśród referentów byli badacze zajmujący się „endemicznymi”, jak to określiła prof. Maria Wojtak, tj. rzadziej uprawianymi, niemodnymi dziś działami językoznawstwa oraz badacze przecierający „nowe drogi w lingwistyce” (nawiązanie do tytułu książki Bertila Malmberga nie jest tu przypadkowe). Wszystkim, którzy w jakiś sposób przyczynili się do sukcesu Spotkań Lubelskich Językoznawców organizatorzy serdecznie dziękują. W swoim podsumowaniu dr Duda podziękował instytucjom, które współorganizowały VIII Spotkania – władzom Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II oraz Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Zamościu, w szczególności zaś prof. Władysławie Książek-Bryłowej i prof. Władysławowi Makarskiemu, bez których udziału i zaangażowania Spotkania nie mogłyby się udać.

Materiały z konferencji ukażą się jako tom ósmy serii „Język polski. Współczesność. Historia”. Wydawcą tomu będzie „Officina Simonidis”, wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Zamościu.